

L'Union Fraternelle.

VRIJMETSELAARS-WEEKBLAD.

ABONNEMENTSPRIJS per jaar franco per post f 3,50, voor het Buitenland f 4,75, bij vooruitbetaling.

De Commissie van Redactie en Beheer is elken *Vrijdag* van 3 tot 5 uur n.m. te spreken in het Logegebouw.

Commissie van Redactie en Beheer:

JOS. RAEMAEKERS,
G. J. VAN GENDT
EN
M. JOS. MASION.

Adres voor Nederland:

LOGEGEBOUW,
Waldeck-Pyrmont Singel, Nijmegen.
Voor Ned. O.-Indië:
CH. HULSTER, Batoe Toelis No. 90,
Batavia.

Maçonnieke Vereeniging

„VOORLICHTING“ te NIJMEGEN.

(Adres: Franckenstraat 6).

Deze Vereeniging heeft ten doel het verstrekken van inlichtingen en het verleen van hulp bij de plaatsing van kinderen in inrichtingen van onderwijs, of bij familiën, zoowel hier te lande, als in het buitenland; voorts om behulpzaam te zijn bij het plaatsen van jongelieden van beider kunne in be-trekkingen.

De tusschenkomst der Vereeniging wordt op aan-vrage verleend aan alle Vrijmetselaren voor hen zelve, en op hun verzoek voor hunne profane kennissen; verder aan weduwen en weezen van BB.: Vrijmetselaren.

De Vereeniging verleent hare tusschenkomst *kos-teloos*.

Het Bestuur:

P. F. LAGING TOBIAS, *Voorzitter*.

G. J. VAN GENDT,

W. L. E. STOLLÉ,

Dr. W. J. KOLFF,

C. L. WISSE,

A. WIJERS en

A. STORM VAN LEEUWEN, *Secretaris*.

(Franckenstraat 6).

INHOUD: Rome beschikt over leven en dood. — Buiten-landsch overzicht. — Over Aglavaine et Sélysette. — E. Von Hartman's oordeel over den invloed van Sociaal-democraten en Ultramontanen in Duitschland. — Fransche Vereeniging voor bekeerde priesters. — Uit verschillende Ned. en Ned.-Ind. Oostens. — Ingekomen giften.

Bijvoegsel: Advertentien.

Rome beschikt over leven en dood.

Naar aanleiding van het stuk van Jan Leonhard, wensch ik een en ander te ontrukken aan de vergetelheid, dat misschien aan vele „verdraagzamen” weer eens een heil-zamen Rippenstosz kan geven, doch ook tevens aan mannen als Prof. Hector Treub stof kan leveren voor verdere stappen bij den Nederlandschen wetgever. (Ik bedoel hiermee het schoone allegaartje dat thans onder dien enkelvoudigen taalvorm wordt verstaan).

In de nagelaten papieren van mijn gewest-genoot Emile Seipgens vond ik eene „schets over den politieken toestand der gemeente S.....¹⁾ (Limburg) 1849—1869.” Schrijver daarvan was A. Scherpenseel, lid van het R. K. Kerkbe-stuur en wethouder van het gemeentebestuur aldaar.

Die schets bevat vele en velerlei bewijzen voor de bewe-ning dat „s'il y a des juges à Berlin — il semble qu'il n'y en a plus à M.....”, en daaronder de volgende, die direct het geval van de gravida uit het vorige nummer raken.

Het in mijn bezit zijnde boekje is eigenhandig door den schrijver ondertekend, bevat alle namen voluit en is blijkbaar door Emile Seipgens gecontroleerd, daar enkele aanvullingen en wijzigingen, alsook bijzonderheden en nadere plaatsaanduidingen in diens handschrift daarin voorkomen.

Ter zake dan:

„De heer Emmanuel J...., kapelaan te H..... was voor S..... de nieuwbenoemde” (pastoor)..... „Het jaar echter, waarin de heer J.... te S..... arriveerde, werd meer en meer een jaar van rampen en tegenspoed. Zooals reeds gezegd, arriveerde die heer in Mei; in September daaropvolgend brak de dysenterie onder de bewoners uit,

1) De namen staan prof. Treub natuurlijk gaarne ten dienste.

en sleepte er 29 ten grave; in December (1857) randde de pokkenziekte meer dan 600 bewoners aan, en vorderde 58 slachtoffers. Onder deze laatste bevond zich ook de persoon E. Palant, vrouw L. Breukers; zij verkeerde in zwangeren toestand, en de nieuwe pastoor opereerde op haar de keizersnede. Bij de algemeene droefheid, welke de dood dezer zeer achtbare vrouw verwekte, ging echter eene akelige rilling door het gemoed van alle bewoners bij het vernemen van het feit, door den heer pastoor gepleegd!..... Mais enfin, het feit werd zich aan de ooren verteld, en daarbij bleef het."

Dat dit nu uitsluitend is het opvolgen van het Vaticaansche bevel en *niet* eene persoonlijke overtuiging, als zou het zieltje van het ongeboren kind slechts aldus zijn te redden van de hel — dat hier uitsluitend die pastoor handelde volgens voorschrift „als een stok" of „als een lijk" in handen der superieuren, en hem dat kinderzieleheil zelfs minder waard was dan 2,40 Ned. Courant (vijf francs) blijke uit het volgende:

„In hetzelfde jaar vertelt de heer pastoor van S..... aan zijne parochianen, dat te H..... het gebruik bestaat, dat al wie het eerste kind na Paschen laat doopen, en aldus het eerste de doopvont doet openen, daarvoor een extra drinkgeld aan pastoor en koster betaalt. Die eervalt het eerst aan Theodoor Gerards; maar deze laat eerst zijn kind doopen, en weigert vervolgens het extra-fooitje aan pastoor en koster, die er niet weinig over gebelgd zijn, zoodat de pastoor den volgenden zondag plechtig van af den preekstoel verklaart, dat hij zich niet meer zal laten *verneuken* en het eerste kind na paschen niet meer zal doopen, indien men hem niet *vooraf* betaalt; en, voegt hij er bij, weet het wel, dat extra-fooitje is voor mij, vijf frank, aan den koster naar believe. — Het volgend jaar valt deze extra-doopbelasting op een kind van zekeren heer Daniel Palant. De bakervrouw, peter en meter begeven zich met het kind ter kerke. De pastoor verschijnt er, en vraagt onmiddellijk of men ook van zinne is het extra-drinkgeld te betalen, want, voegt hij erbij, men verneukt mij niet meer, gelijk verleden jaar *Door aan gen Berg*" (Theodoor wonend aan den Berg).

„Men haalt de schouders op. Welaan, herneemt de pastoor, dan doop ik niet! Men brengt het kind ongedoopt terug."

Later komen een paar kwezeltjes de kraamvrouw bepraten „en het kind wordt eindelijk weer ter kerk gebracht. Men maakt al marchandeerende eene transactie, en het kind wordt nu voor drie in plaats van voor vijf franken gedoopt."

Onmiddellijk volgt daarop in al haar huiveringwekkende kilheid de aantekening:

„In 1858 den 17 Januari en den 15 Mei opereerde de pastoor weder de keizersnede op de vrouwen Dirks en Laumen; dus binnen zeven maanden op drie vrouwen in S....., waar gemiddeld 30 geboorten per jaar plaats vinden."

Eenige jaren van grove knoeierijen op politiek en ander

gebied, staaltjes van knoetregering en middeleeuwsche brutaliteit passeeren dan de revue om in 1866 aldus te vervolgen:

„Pastoor J.... is thans negen jaar in S....., en welke rampzalige omwenteling dat heilloos verblijf nu reeds bewerkt heeft, blijke uit het volgend gruwel, dat nu in 1866, *direct door hem persoonlijk* gepleegd wordt, en evenals de wandaad uit 1864 ongestraft blijft.

„In 1857 rilden al de bewoners van S..... bij het vernemen der operatie door pastoor op de vrouw Breukers gedaan. Het was iets ongehoords. De eenvoudige man kon, wel is waar, zijn oordeel niet erover vellen, maar toch gevoelde hij, in zijn edel hart, dat in dergelijke daadzaken iets opgesloten ligt tegenstrijdig aan alle natuurlijke wetten. En welke is thans de stemming van diezelfde bewoners? De keizersneden zijn aan de orde van den dag, gelijk wij boven reeds aantoonde, en bij elke dergelijke gelegenheid loopen nu alle kwezeltjes en pilarenbijters te zamen en dan heet het: Hebt ge 't gehoord? de zeer eerw. heer pastoor heeft daar weer een koen stuk (in S.....'s taal: een heldendaad) gedaan! Weer een ziel gered! O, wat is hij toch een heilige man! Alle die engeltjes bidden thans voor hem in den hemel! het kan hem nooit slecht gaan! laten wij toch doen, wat hij ons beveelt! luisteren wij niet naar al wat die leegloopers en vrij-maçons ons vertellen, enz. enz. enz. maar laten wij toch alleen den heer pastoor gehoorzamen; hij alleen kan ons helpen, hij alleen kan ons gelukkig maken!... De rechtgeaarde man, die bij dergelijke gelegenheden eene tegenovergestelde opinie in het publiek zou durven verdedigen en staande houden, dat pastoor misschien vaak, op die wijze, een moord heeft gepleegd, zoo een recht-schapen man loopt gevaar deuren en vensters verbrijzeld te krijgen. Deze laatste opinie vindt zelfs bij de Rechtbank (— zoo ik het nog eene rechtbank te M..... kan noemen —) **geene bescherming!**

„Het volgend gruwel in den nacht van den 9 op 10 September 1866, dus ook in de tweede helft der beschaafde negentiende eeuw, te S..... gepleegd door Emmanuel J...., pastoor aldaar, strekte tot bewijs:

„Zekere Elisabeth Snel, vrouw Pagen van Brussel, was sedert acht dagen uit Pruisen gekomen, en vertoefde weder tijdelijk te S..... Den 9 September 1866 wordt zij plotseling gevaarlijk ziek. Tegen 11 uren 's nachts roept men den pastoor, en tegen 12 uren geeft de vrouw, zoo het schijnt, den geest.

Nu gebiedt pastoor de aanwezigen het doodenvertrek te verlaten. De echtgenoot der overledene vraagt waarom. Hier moet eene ziel gered worden, antwoordt pastoor. — De vrouw was zwanger sedert vijf maanden. — Bij het vernemen dezer woorden valt de man in onmacht; men brengt hem in een ander vertrek. De pastoor sluit zich nu alleen in de kamer, zonder heelmeeester noch vroedvrouw. Op eenmaal vernemen de personen, die het ziekevertrek verlaten hadden, een hevig gekerm; zij willen nu de deur forceeren, maar pastoor verschijnt met het bebloed mes

nog in de hand en roept: terug! terug! de vrouw is dood, zij had de colera! Dat was een donderslag voor de aanwezigen. Allen vluchtten nu. In S..... is vroeger noch later iemand van die ziekte aangerand noch gestorven.... Joseph Smeets, eigenaar van het huis, blijft alleen met den echtgenoot in hetzelfde. Hun beveelt pastoor, dadelijk drie planken in malkaars te slaan. De vrouw wordt met haar embryo erin gelegd; de pastoor dwingt nu Joseph Smeets en den man der overledene zelven den zerk onmiddellijk naar den kerkhof te dragen, alwaar dezelve reeds ten drie uren aan de aarde is toevertrouwd. Den volgende dag vertelt men dat vrouw Pagen overleden is. De ambtenaar van den burgerlijken stand wil de lijk-schouwing doen, maar vindt geen lijk. De pastoor komt bij en zegt: kom, kom, schrijf maar in, dat komt er niet op aan! ik zeg u, dat zij dood en reeds begraven is, geloof gij uwen pastoor niet? — De ambtenaar echter weigert, en de zaak wordt der justitie te M..... in kennis gelegd. De heer J. N..., Rechter-commissaris bij de Recht-bank aldaar wordt naar S..... gezonden om de zaak te onderzoeken. De pastoor, in de herberg van Theunissen te S....., geplaatst tusschen twee gendarmen, ondergaat eene instructie van vier uren. De Rechter-commissaris brengt hem onder de oogen, in tegenwoordigheid van den burgemeester en der marechaussées, dat hij — pastoor — eenen dubbelen moord gepleegd heeft, en de lijken moeten ontgraven worden.

„Maar de lijken worden niet ontgraven, de ambtenaar van den burgerlijken stand moet eene akte opmaken van een persoon, wiens overlijden hij *nooit* heeft kunnen constateeren, en de heer N... keert terug naar M....., en *nooit* is aan die zaak *het geringste gevolg* gegeven.

Zie, ik citeerde zonder eenige wijziging in taal of stijl, en de aanhalingen zijn niet afkomstig van een Rinaldo der middeleeuwen of een Jack the Ripper der Londonsche achterbuurt — zij betreffen ons vrije land in niet te lang vervlogen tijd, maar.... in een gedeelte waar de *verdraagzaamheid* oorzaak is dat Rome wat meer dan elders in ons land mag leven volgens zijn leer.

Laat nu de verdraagzamen ook die opendeur-theorie in andere provinciën in toepassing brengen, wie weet wat wij dan nog beleven. J. R.

Aan Br.: Jan Leonhard,

Inzender van het stukje, getiteld:

„Rome beschikkend over leven en dood.”

Z.: W.: Br.:

Als lid van den Nieuw-Malthusiaanschen bond behoort ik *natuurlijk* ook tot hen, die de grootste tegenstanders zijn van abortus provocatus, doch waar in het door u medegedeelde geval eene vrouw door dat middel behouden had kunnen worden, terwijl het kind toch gestorven was, verandert de zaak. Daarom vraag ik u waarom ge geen

grootere publiciteit aan het gebeurde geeft, door b. v. een eenvoudig berichtje in de voornaamste Nederl. dagbladen te laten opnemen, waarin zonder meer het feit wordt medegedeeld. Ik bedoel op deze wijze:

Dezer dagen overleed te Amsterdam eene dame, wier leven gered had kunnen worden door het toepassen van abortus provocatus, welk middel echter door haren biechtvader verboden was. Commentaar is overbodig.”

Wanneer u een dergelijk berichtje, waardoor de publieke opinie wordt wakker geschud, duidelijk met uw naam onderteekeut, (voor de Redactie) geloof ik zeker dat alle onzijdige bladen hetzelfde zullen opnemen. v. T.

O.: van DEN HAAG, 11 Juli 1901.

Buitenlandsch overzicht.

Het komt zóó zeldzaam voor, dat het Engelsche maçon-weekblad The Freemason iets bevat, wat ook voor ons van belang is, dat, nu dit wel het geval is, wij ons haasten daarvan mededeeling te doen.

Zoo lezen wij als „a most unique event”, dat Br.: F. W. Middleditch geïnitieerd werd door zijn zoon, Br.: J. M. Middleditch, Oud-Voorz.: Mr.: van Grosvenor Lodge no. 1257. Dit feit was, voor zoover men kon nagaan, eenig in de geschiedenis der Engelsche Vrijmetselarij.

De Vrijmetselaar in het openbaar.

Onder dit hoofd neemt de schrijver de verschillende gevallen in beschouwing, waarbij een Vrijmetselaar, als zoodanig, tezamen komt met de profanen, of niet-vrijmetselaren.

Over dit onderwerp komt in de geschreven wet slechts weinig voor, maar in de „oude plichten” hebben wij vijf artikelen, 1 tot 4 en 13. In de zesde afdeeling van de „oude plichten” hebben de 4^e en 5^e artikelen betrekking op het gedrag van den Vrijmetselaar tegenover den profaan, en bovendien bestaan er eenige uitspraken van de Grootloge en een of twee verordeningen van den Grootmeester, deze laatste betreffen het dragen van maçonnieke kleeding in het publiek.

De gids voor den leerling bevat ook menigen nuttigen wenk, niet alleen aangaande zijn gedrag als Vrijmetselaar, maar ook als man en lid van de georganiseerde maatschappij. Wat er verder bestaat over regeling en leiding kan slechts als aanvulling beschouwd worden, en is daarover bij gevolg veel verschil van opvatting.

Voor alles — bij welke gelegenheden en onder welke omstandigheden komt de Vrijmetselaar, als zoodanig, in betrekking met de buitenwereld?

Eerstens het banket, waarbij niet-maçons als bedienden en somtijds als genoodigden tegenwoordig zijn; voorts optochten van verschillenden aard, zooals begrafenissen, eerste steenlegging, enz., en verder diensten in de kerk, waarbij het onmogelijk is, de profanen uit te sluiten.

Dan hebben wij te beschouwen de onwettige openbaarmaking van maçonnieke werkzaamheden, waarbij meestal

de namen der BB.: met hunne verschillende maç.: graden vermeld worden. Onder dit hoofd kan ook gebracht worden de uitgifte van illustratiën van maç.: werkzaamheden en van BB.: in maç.: kleeding, welke in allerlei tijdschriften haar weg vinden.

Al deze punten zijn reeds besproken in artikelen in dit tijdschrift, welke handelden over inbreuken op art. 205 van de Constitutie. Daar derhalve weinig meer licht over deze zaak kan verspreid worden, kunnen wij haar alleen nog uit een moreel oogpunt beschouwen.

Het publiek vertoon van maç.: kleeding is onwederlegbaar en duidelijk veroordeeld door de „oude plichten”, de Grootloge en den Grootmeester. Wat banketten betreft, is het nog niet uitgemaakt, of de banketzaal al dan niet een *publieke plaats* is. Zelfs komt het, in weerwil van de regelingen bij de wet, als door ons aangehaald, niet zeldzaam voor, dat de Voorz.: Mr.: zijne officieren verzoekt gedurende den maaltijd hunne colliers om te houden, en dat de opzieners hunne hamers behouden, alsof zulks zoo behoorde. Waar zelfs het Gerechtshof zich nog niet heeft uitgesproken wat men onder eene „plaats” heeft te verstaan, daar waagt de schrijver slechts noode, zijne meening kenbaar te maken.

Indien de maaltijd of de verversching in de zaal der Loge is aangericht gedurende een gebruikelijke pauze — d. i. indien de Loge is geschorst en derhalve weder geopend kan worden, of zelfs indien er onder dezelfde omstandigheden in een aangrenzend vertrek gediend is, dan zoude dit waarschijnlijk niet beschouwd worden als in een „plaats” volgens de bedoeling van de wet. In ieder geval zijn de kolommen van den 1^{en} en 2^{en} opziener hier officieel aangewezen, en terecht zoude men kunnen vragen, hoe deze Officiëren onderscheiden konden worden, tenzij voorzien van hunne colliers en byoux. Maar indien het maal is aangericht onder omstandigheden, welke ook den profaan toegang verleen, hetzij als gasten of dienenden — zoude zulks een inbreuk op de wet zijn.

Hieromtrent kan naar de volgende gevallen verwezen worden:

Door de Grootloge werd in 1873 beslist, dat het voorschrift van een uitverkoren Meester, waarbij publieke optochten van Vrijmetselaren in hunne kleeding verboden werden, bedoelde de verschijning in een publieke plaats, hetzij er een werkelijke processie plaats had of niet.

Deze beslissing maakt niet alleen de definitie van een „plaats” wenschelijk, maar ook de *maçonnieke* opvatting van het woord „publiek”.

Door de Grootloge in 1874 werden een aantal broeders gedagvaard om voor haar te verschijnen, in de eerste plaats wegens het zonder eenige machtiging houden van een club voor instructie, tweedens wegens het samenkomen daarvan in een herberg, en ten derde wegens het adverteeren van hunne bijeenkomsten in de lokale bladen. Dit vormde zulk een reeks inbreuken, dat die BB.: zich gelukkig mochten achten, er met eene terechtwijzing te zijn afgekomen.

Door de Grootloge in 1885 werd een zaak in appel behandeld betreffende zekere onbroederlijke handelingen gedurende het banket. De bedoelde onmaçonnieke daad had plaats na den toast van den Br.: Dekker, en terwijl het Bestuur der Loge de zaak naar de omstandigheden beoordeelde, werd door Br.: Philbrick, namens het Bestuur, een schriftelijke toelichting verstrekt, waarbij tot verwerping van het appel werd geadviseerd. De Grootloge beschouwde de zaak echter uit een ander oogpunt, en besliste, dat na den toast van den Br.: Dekker, de BB.: niet meer onder maç.: rechtsdwang stonden. Br.: Jabez Hogg stelde daarop voor, dat het appel zoude worden aangenomen, en de Grootloge stemde daarin toe. Een broeder verlangde, dat de BB.: zouden berispt worden, wegens het zijn in maç.: kleeding na den toast van den Dekker, waaruit men weder de gevolgtrekking zoude kunnen maken, dat zij vóór dien toast gerechtigd waren, in maç.: kleeding te zijn.

De Groot-Loge in 1888 sprak hare afkeuring uit aan den Br.: die als candidaat Groot-Thesaurier zijn aanhangers op den dag der verkiezing op de lunch had genoodigd. Dit geval heeft echter niet rechtstreeks betrekking op het door ons behandelde onderwerp, en wordt slechts volledigheidshalve vermeld.

In 1893 werd voor de Groot-Loge het geval gebracht, dat de leden van een Loge in maç.: kleeding waren verschenen op een banket dier werkplaats, waarbij dames en niet-vrijmetselaren tegenwoordig waren, zonder vooraf verkregen toestemming, en dat bovendien de gebruikelijke toasten in maç.: vorm waren uitgebracht. Ter verdediging van deze handeling werd door den Voorz.: Mr.: en de Opzieners aangevoerd, dat zulks zeer gebruikelijk was. De Loge werd berispt, en tevens medegedeeld, dat dergelijke inbreuken voortaan streng zouden worden gestraft. In dit geval was voornamelijk het uitbrengen der toasten in maç.: vorm, de grootste overtreding. Het aan den Vrijmetselaar zoo dierbare ritueel was hierdoor geschonden.

Uit het vorenstaande blijkt, dat de wet het verschijnen in maç.: kleeding aan den maaltijd toelaat, indien geen niet-maçons daarbij tegenwoordig zijn, maar dat wanneer dezen daarbij wel zijn toegelaten, eerst machtiging van de bevoegde autoriteit verkregen moet zijn. (Art. 206).

Toch is er onlangs op gewezen, hoe gemakkelijk dergelijke machtigingen verkregen worden, en meende men dat de maç.: onderscheiding gevaar liep, hare waarde te verliezen, niet door de zaak zelve, maar door de gelegenheid, die het aanbood, om vertoon te maken met het bezit van kostbare en sierlijke kleedij aan niet-vrijmetselaren, een handeling welke den schijn had voor de orde te werken door middelen, welke juist de minste aanbeveling voor haar waren.

Moge alzoo het maç.: banket onder zekere beperkingen geoorloofd zijn, — br.:maaltijden als een deel van den maç.: arbeid beschouwende — zoo werd toch aangenomen, dat het maç.: bal, de maç.: begrafenis, de „ladies-night”, de maç.: kerkparade en de eerste steenlegging in geen

opzicht als vrijmetselarij kon beschouwd worden. Uit hoofde van dien vaardigde, ongeveer 20 maanden geleden, de Grootmeester een speciale verordening uit, gericht tot de Orde in het algemeen, maar in waarheid tot de provinciale en districtsbesturen, waarbij de faciliteiten ter erlanging van machtigingen als boven bedoeld aanmerkelijk werden ingekrompen.

Als een bewijs hoe noodig het was, dat hierin eenige regeling werd gebracht, moge dienen, dat in het reglement van een der districts Groot-Loges een artikel voorkwam, luidende dat Loges, gelegen op een zekeren afstand van den zetel van het Hoofdbestuur, de machtiging niet behoeften af te wachten, mits zij die bij de eerste gelegenheid verkregen! Wij komen op dit onderwerp terug.

Freemason.

OVER AGLAVAINE ET SÉLYSETTE.

Over dit mooie boek van Maeterlinck wilde ik zoo graag iets zeggen. Niet over het boek als uiting van kunst. Na hetgeen van Deyssel er in zijn stuk „Het schoone Beeld” over gezegd heeft (een van die stukken waarmee hij zoo glansrijk toont hoe onwaar het is — wat hem wel eens verweten wordt — dat hij alleen schrijft over zinnelijke onderwerpen) is alles wat men over dit boek als schoonheidswerk zou kunnen zeggen, overbodig. Maar wat een boek voor ons persoonlijk van waarde doet zijn, dat is iets geheel aparts en zuiver individueels, dat is dat wat wij er in weervinden van ons zelf, van ons eigen vaak onbewust voelen en denken, dat zijn de woorden die wij plotseling herkennen als bloesems van dezelfde plant die ook leeft in onze ziel. En als wij dan blij zijn dat daaraan zulke mooie bloesems kunnen komen, dan gaan wij houden van zulk een boek, zooals wij houden van een vriend die ons zegt: „gij zijt veel beter dan gij denkt.”

Voor mij is dit boek zoo mooi, omdat ik er de uiting van de hoogste liefde in vind. Het is zoo heerlijk aan het bestaan van vrouwen als Aglavaine en Sélysette te gelooven in dezen tijd waarin de vrouwen zoo vermoeiend doen en zoo over niets schijnen te kunnen denken en spreken dan over haar „recht”, en zachtheid en toewijding en geduld nog wel — ach ja, waarom niet? — worden erkend als iets goeds, iets moois, iets noodigs, maar niet meer zijn *het goede, het mooie, het noodige.*

Kent gij het boek, gij die dit leest? Laat mij het u even vertellen. Sélysette woont met haar man Méléandre, een zusje IJssaline en de grootmoeder Méligrane, op een oud kasteel. Aglavaine, de weduwe van haar broer, met wien zij niet gelukkig was, zegt in een brief dien Méléandre in 't eerste tooneel aan Sélysette voorleest, dat zij voor eenigen tijd bij hun wil komen. Zij zegt daarin dat zij Méléandre maar ééns gezien heeft, maar toch met minder ongerustheid naar hem toekomt dan als zij als kindertjes in dezelfde wieg hadden geslapen.

Prachtig zegt v. Deyssel hiervan:

„Bij deze woorden begint flauw, als een heel ver blader-

geritsel in de avondstille, iets te bewegen in den vrede van Sélysette's kinderziel. Alles was zoo stil en goed onder den zonnigen hemel. Ook is het bijna onhoorbaar in de verte, een kleine vogel ergens, die zich verschikt in zijn nest.”

Maar dan komt Aglavaine en met haar, het groote Geluk en het groote Leed.

Want zij en Méléandre krijgen elkaar lief.

En dan gebeurt het wondermooie in de ziel van Sélysette. Als haar nevelachtig vermoeden zekerheid wordt, voelt zij eerst niets dan ijverzucht, maar niet heftig en leelijk en dreigend, maar heel stil en diep. Maar dan vindt zij Aglavaine slapende bij een gevaarlijke plek aan zee, zij wekt en redt haar, en heerlijk mooi is dan weer het gesprek van die beide vrouwen, waardoor Sélysette's jaloezie verandert in een zachte droefheid en in liefde voor de vrouw, die haar Méléandre liefheeft. Ik wil even de woorden aanhalen waaruit wij voelen hoe haar liefde zich vrijmaakt van wat er nog leelijk en ijverzuchtig aan was. Sélysette vraagt Aglavaine:

„Est-ce qu'il t'embrasse souvent?”

„Oui, Sélysette... les choses les plus profondes et les plus pures peut-être ne sortent pas de l'âme tant qu'un baiser ne les appelle pas....”

Daarop zegt Sélysette:

„Tu peux l'embrasser quand je le vois Aglavaine.”

En als Aglavaine daarop antwoordt:

„Je ne l'embrasserai plus si tu veux.”

Dan zegt zij, snikkend met haar hoofd op Aglavaine's schouder:

„Et tu peux l'embrasser quand je ne le vois pas....”

Dan begint haar strijd, die eindigt als in haar reine ziel is opengebroken die mooiste bloem, die als een edelweisz is tusschen alle andere liefdebloemen. Zij sterft, en stervende (v. Deyssel zegt van dit laatste bedrijf dat het speelt „in den hemel”, zóó mooi is het) zegt zij, dat zij bij ongeluk van den toren gevallen is, die zij met IJssaline beklom „om een vreemde groene vogel te vangen, die sedert eenige dagen om den toren vloog.” Dit is natuurlijk niet waar, maar zij weet dat zij door de waarheid te zeggen, die Aglavaine en Méléandre wel vermoeden en vreezen, hun geluk toch voor altijd in den weg zal staan. Als Aglavaine haar vraagt toch de waarheid te zeggen, en dan zegt:

„Tu as fait simplement la chose la plus belle que l'amour puisse faire lorsque l'amour se trompe”, dan antwoordt zij:

„Si, si, mon Aglavaine, je vois bien que ce serait plus beau, mais ce ne serait pas la vérité....” en dan ook:

„Crois-tu qu'on mente ainsi au moment de sa mort?”

Is dit niet heel mooi? staat hier de leugen niet hooger dan de waarheid? Is het hier niet zooals Dickens in zijn, ik meen Martin Chuzzlewit, zegt:

„There are some falsehoods Toin, on which men mount as on bright wings to Heaven.”

O het is zoo'n mooi boek, niet om deze daad van Sélysette alleen maar omdat het vol hooge edele gedachten is, geen

gedachten onnatuurlijk braaf, of sentimenteel en valsch gevoeld, maar zóó als wij ze allen denken, wanneer het klare licht der goedheid alle nevelen van strijd en harts-tocht uit ons hart verjaagt. Maar, wanneer wij zulke gedachten denken, hebben wij zoo zelden den moed ze uit te spreken. Wij verbergen het beste in ons zoo, wij toonen veel makkelijker wat minder goed in ons is. Daarom geloof ik altijd dat de menschen over het geheel veel beter zijn dan zij schijnen. O, die vrees van belachelijk gevonden te worden, of overdreven, die heeft ons zoo in haar macht. En het is zoo jammer, want zooals Aglavaine aan Sélysette antwoordt als deze haar zegt dat zij zich zoo verbergt voor Méléandre:

„On ne sait pas pourquoi on a souvent cette crainte de se montrer — on désire trop peut-être que les autres dévinent — mais c'est une peur qu'il faut vaincre. Puis, vois-tu Sélysette, à force de se cacher aux autres, on finit par ne plus se retrouver soi-même.”

Zoo heel mooi is ook de liefde van deze beide vrouwen voor elkaar, en het erkennen van wat er goed en lief in de ander is tegenover den man die beiden liefhebben. Geen zweem van leelijke uitingen van jaloezie, of van verwijten van ontrouw; nergens spreekt Sélysette van eenig recht dat zij op Méléandre hebben zou, omdat zij in haar eenvoudig hart wel weet, dat liefde staat boven recht, of eigenlijk daar niets mee te maken heeft.

„On regarde l'amour au fond de soi, comme un vautour ou comme un aigle étrange dans une cage; la cage vous appartient, mais l'oiseau n'appartient à personne — on le regarde avec inquiétude, on le réchauffe, on le nourrit, mais on ne sait ce qu'il va faire, s'il va voler, se meurtrir aux barreaux ou chanter.

Ik vind dit boek zuiver ethisch. Het behoort geheel in 't gebied der zeer hooge moraliteit. Ook de symboliek er in is mooi. Als Méléandre in de 1ste scène den brief van Aglavaine gelezen heeft, komt de kleine IJssaline aan Sélysette een nieuwen sleutel brengen voor den ouden toren; de oude sleutel is verloren geraakt. Van Deyssel zegt dat die handeling beteekent, hoe IJssaline, het kleine kind, aan Sélysette toegang geeft tot de levensfeer waar van Droefheid en Ongeluk, Schoonheid wordt gemaakt. Ik voel dat eenigszins anders. Voor mij wil het zeggen, dat door dien brief van Aglavaine, het nog onbewuste tot Sélysette komt — haar ziel nadert — om haar een voor haar nieuwe oplossing te brengen van het Leven. Ik druk mij zeer gebrekkig uit, maar het is zoo moeielijk in deze teere gevoelsstreken met woorden mijn bedoeling te kunnen weergeven. Daarom juist zijn symbolen zoo mooi, omdat zij ons helpen te zeggen wat te fijn is voor gewone woorden.

En waarom als v. Deyssel gelijk had, spreekt Maeterlinck van een nieuwen sleutel? En waarom zou dan als Aglavaine op 't eind aan Sélysette dien nieuwen sleutel vraagt en dien in zee werpt (omdat zij een vagen angst heeft voor wat Sélysette doen wil) waarom zou deze dan ten slotte den ouden sleutel weervinden en met behulp van dezen haar mooie daad kunnen volvoeren? Dit vind ik juist zoo

heel mooi, zooals ook het symbool van den groenen vogel, die Sélysette zegt dat om den toren vliegt en dien zij voor de kleine IJssaline grijpen wil.

Maar „ik voel het kwaad dat ik doe door scherven te toonen van een mooie vaas.” Men moet het boek in zijn geheel lezen om er de groote schoonheid van te voelen. En nu ik er iets van gezegd heb, en maar bij benadering heb weergegeven wat ik er voor voel, nu is 't of ik er nog meer van ben gaan houden, en nu zou ik zoo graag willen dat het voor velen werd, wat het is voor mij.

ANNA.

E. Von Hartman's oordeel over den invloed van Sociaal-democraten en Ultramontanen in Duitschland.

Eduard Von Hartmann, in een onlangs verschenen geschrift *Zur Zeitgeschichte*, stelt de sociaal-democratische en de ultramontaansche partijen tegen elkander over. Eerstgenoemde noemt hij een partij, die opgehouden heeft staatsgevaarlijk te zijn. „De zegepraal van het ultramontanisme daarentegen zou wel is waar aan de welvaart op economisch gebied niet aanstonds schade brengen, maar niettemin gelijk staan met geestelijken dood en daarmee voor onafzienbaren tijd met het ophouden van alle nationale beschaving.”

Daarom alleen reeds is de ultramontaansche partij veel gevaarlijker dan de sociaal-democratische. Daar komt evenwel bij, dat zij een onafzienbaren duur voor zich heeft, terwijl de sociaal-democratie zich in hoogstens een menschenleven zal hebben veranderd in iets, dat geheel anders en veel onschadelijker is. Ook dit komt er bij, dat het ultramontanisme voor altijd zijn en blijven zal de tegenstander van een kettersch keizerschap, terwijl de sociaal-democratie zeer wel een monarchistische partij onder een protestantschen Keizer worden kan.

De ultram. partij wordt des te gevaarlijker, de soc.-democr. des te ongevaarlijker, hoe meer afgevaardigden zij naar het Parlement zenden. De ultram. partij is de partij, die het Parlement beheerscht en tevens de regeeringspartij van den tegenwoordigen tijd; zij zal deze plaats zich ten nutte maken om zooveel concessies van de regeering te krijgen als zij maar kan. Wanneer dan de regeering op het punt gekomen is, dat verdere concessien haar onmogelijk zijn, dan zal, naar gehoopt mag worden, de nieuw-vorming der soc.-dem. partij zoover gevorderd zijn, dat de regeering in haar een vasten steun tegen verdere aanmatigheden vindt.

v. Hartmann wijst op de degelijke vorming van de jongere leiders der soc.-democr. partij en zegt:

„In de ultramontaansche partij daarentegen bestaat louter tactische bekwaamheid en formeele vorming, geen wetenschappelijke diepte, geen zuiver streven naar waarheid om de waarheid zelf. Aan eene critiek van het katholieke dogma kan bij haar niet gedacht worden, laat staan dan aan eene op dat dogma te behalen overwinning.

„De ultramontaansche partij is in de toekomst het

grootste en eigenlijke gevaar voor het Duitsche Rijk naar binnen en buiten. Maar voor 't oogenblik heeft zij met de levensbelangen van het Rijk een verstandigen schijnvrede gesloten."

Wat Von Hartmann van Duitschland zegt, mag eveneens, dunkt mij, gelden van ons vaderland. DE L.

(De Hervorming.)

Fransche Vereeniging voor bekeerde priesters.

De fransche vereeniging voor (van het katholicisme tot het protestantisme) bekeerde priesters heeft haar verslag over 1900 uitgegeven. In het verslag van den directeur Bertrand leest men o. a., volgens de *Siccle*:

De vereeniging heeft het Nederlandsche hulp-Comité opgericht, dat reeds drie priesters in dienst heeft. Een beschermster heeft een dergelijke vereeniging te Rome opgericht. Spanje, Engeland en Duitschland verlangen dringend iets dergelijks en verzoeken mij, hen te helpen. Maar onze beschermelingen (de bekeerde priesters) doen nog meer. Zij zijn bijna allen getrouwd en hebben een protestantsche familie; zij hebben ouders, verwanten, vrienden tot overgang tot het protestantisme bewogen. Tegenwoordig zijn zij doende om betrekkingen te zoeken voor collega's, die een burgerlijk beroep willen kiezen. De tot protestantsche geestelijken bekeerde priesters tellen honderden en de nieuwe geloofsgenooten duizenden. De beweging breidt zich elk jaar uit, en het is duidelijk dat er een nieuwe tijd voor onze kerk en ons vaderland op handen is. De schrijver van de *Décadence catholique*, die zelf tot geen gezindte behoort, zegt in zijn geschrift: „Er is onder de katholieke geestelijkheid een beweging om af te vallen aan den gang, die voortdurend groter wordt en der hooge geestelijkheid ernstige bezorgdheid inboezemt. Er vaart een geest van ongehoorzaamheid en verzet, de voorbode van een storm, door de fransche geestelijkheid". De (katholieke) *Univers* schreef onlangs: „Er zijn geen opzichzelfstaande personen meer, er is een geheele partij van afval, een collectieve beweging, een heimelijke neiging naar het protestantisme". De bisschop van Annecy heeft zich als volgt uitgelaten: „Er is geen twijfel meer en de ernstigste vrees is gerechtvaardigd, want het getal der ontevreden priesters is groot". De clericale *Vérité* en de abbé Maigneu hebben ook noodkreten geslaakt. Vroeger, zeiden zij, waren er wel hier en daar enkele afvalligen, die tot atheïsme vervielen, maar tegenwoordig gaan ze met dozijnen naar het protestantisme en de protestantsche faculteiten over.

Het verslag noemt dan een heele reeks katholieke priesters en theologen op, die op het oogenblik protestantsche geestelijken zijn of in de protestantsche godgeleerdheid studeeren.

Uit verschillende Nederlandsche en Ned.-Ind. Oostens.

NED. OOST-INDIË.

O.: van Makasser.

In de Comparitie van 4 Juni werd het bestuur der Loge „Arbeid Adelt" in het O.: van Makasser als volgt gekozen:

Br.: Ch. Ph. du Cloux, Voorz.: Mr.:; Br.: G. Bujs, Ged.: Voorz.: Mr.:; Br.: J. H. Loreij, 1e Opz.:; Br.: J. F. L. Kessler, 2e Opz.:; A. F. L. Faubel, Red.: Fisk.:; Br.: W. H. C. Gosewink, Secr.:; Br.: R. H. W. C. Görtz, Thes.:.

Ingekomen bijdragen.

Voor Abbé Verhaegen (Ph. van der Haghen).

Van Br.: W. te N.	f 1.—
Totaal vorige opgaven	„ 17.25
Totaal	f 18.25

Voor eene jonge moeder.

Van de Maç.: Ver.: Tatas	f 2.50
Totaal vorige opgaven	„ 136.30
Totaal	f 138.80

Voor „Bello".

Van de Maç.: Ver.: Tatas	f 5.—
Totaal vorige opgaven	„ 59.82 ^s
Totaal	f 64.82 ^s

Voor bovenstaande giften betuigen wij onzen hartelijken dank.

Red.: l'Un.: Fr.:

Uitgaven van J. B. HUBER, GRONINGEN.

CARPENTIER ALTING, **Loge rituelen 1e, 2e en 3e graad**, à f 1.25, fr. p. post f 1.30, naar de overzeesche bezittingen f 1.40.

FISCHER, **Leerling Catechismus**, vertaald door Br. SUSAN, 2e druk f 0.75, fr. p. post f 0.80, naar de overzeesche bezittingen f 0.85.

LERP, **Vrijmetselarij en Loge tot Christendom en Kerk**. Voordrachten gehouden in eene Vergadering van Predikanten, vertaald door Br. SUSAN, f 0.50, fr. p. post f 0.55, naar de overzeesche bezittingen f 0.60.

Na toezending van postwissel.

MAURITS DRUKKER & A. S. COHEN.

*Hofleveranciers van H. M. de Koningin en van
H. M. de Koningin-Moeder.*

Interc. Telefoon No. 12. **N I J M E G E N.** Interc. Telefoon No. 12.

Fabriek en Magazijnen ter Complete Ameubileering

in den kortst mogelijken tijd.

Speciale Bergplaatsen (Garde-Meuble) tot het opbergen van Meubilair
1600 vierk. Meter oppervlakte.

Agenten voor Nijmegen en Omstreken der beroemde

MILNER'S BRANDKASTEN,

waarvan complete geïllustreerde **PRIJSCOURANT** op aanvraag **GRATIS** en **FRANCO** verkrijgbaar is.

Bij G. B. VAN GOOR ZONEN, Gouda, zijn verschenen:

Gids voor den Meester V.: M.: 2e druk, f 0,80.

Gids voor den Metgezel V.: M.: 3e druk, f 0,80.

Gids voor den Leerling V.: M.: 9e druk, f 1,—.

Uitsluitend verkrijgbaar voor Vrijmetselaren.

De beide *eerste* van de hand en het *derde* herzien en aanzienlijk vermeerderd door Br.: H. J. G. FURSTNER, worden met vertrouwen alle BBr.: aanbevolen.

SIT LUX!

Inlichtingen voor Candidaat-Vrijmetselaren.

Uitsluitend voor Vrijmetselaren verkrijgbaar bij:

W. M. VAN DEN BROEK.
NIJMEGEN.

Slichtenhorststraat 22.

Prijs voor Nederland f 0.65, voor het Buitenland f 0.75
franco per post.

Deze maçonnieke arbeid werd gunstig en uitvoerig besproken door Br.: G. J. G. FINDEL in: „Signale für die deutsche Maurerwelt.” Mai, 1900. No. 5, in „Revue Maçonnique.” Juin 1900. 21me Année No. 243, „Indisch Maçonniek Tijdschrift.” Afl. 9. 1 Juni 1900. 5e Jaargang 1899/1900 en in het hoofd-artikel van het „Maçonniek Weekblad” van 30 Juli 1900. 5e Serie, 10e Jaargang, No. 31.

INRICHTING

VOOR ZENUWZIEKEN EN RUSTBEHOEVENDEN.

St. ANNA bij Nijmegen.

VILLA BOSCHOORD.

Geneesheer: Dr. J. WIARDI BECKMAN.

Directrice: Zr. J. ANDRIESSEN.

Ondergeteekende, leeraar in de Wiskunde aan het Koninklijk Instituut voor de Marine, biedt gelegenheid aan tot opname in zijn huiselijken kring voor

EEN of TWEE JONGENS

die de R. H. B. S. willen bezoeken. Toezicht op studie.

Aanbevelingen verkrijgbaar.

A. KULSTRA,
Drs. Wis- en Natuurkunde.